Ч. 230 (13.469). Львів, неділя 3. вересня 1933. Opłatę pocztową zapłacono ryczałtem. Рік LIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Півріччо 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІІ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Европейська акція проти голоду на Україні.

Женева, 28. серпня 1933.

Не зважаючи на всі заперечення більшовицької преси та заходи московського уряду, факт жахливої голодової катастрофи на Україні в цілій Европі загально відомий. Вістками та статтями про голод на Україні повна не лише німецька, а й французька, швайцарська, бельгійська, англійська та інша европейська преса.

До поширення відомостей про голод на Україні причинилась найбільше німецька преса тому, що на півдні України є численні німецькі кольонії, частина населення яких також вигинула наслідком голоду, пошесних недуг та заслань, як і на цілій Україні. У Німеччині розвинулась в останнім часі грандіозна допомогова акція при підтримці уряду. Всі допомогові та добродійні установи зєдналися під проводом центральної організації „Brueder in Not" (Berlin, W. 35. Corneliusstrasse 4 b.) яка провадить точну реєстрацію всіх поданих адрес голодних та дбає про справедливий поділ пакетів з поживою. Оскільки українське населення, що сусідує з німцями, може користуватися безпосередньою допомогою чи лише організаційним апаратом Німеччини, тимчасом, на жаль, не вияснено. У всякому випадку така допомога в засаді можлива в першу чергу для українських протестантських сектантів, „штундистів", яких є ще досить на півдні України.

Европейська преса, зацікавлена голодом на Україні не лише з погляду людяности, почасти й просто сензаційности цього явища, а й з погляду політичного. Про голод пишеться у богатьох випадках поруч з загостренням українсько-московської боротьби та останніми подіями в межах комуністичної партії України. З низки таких статтей особливо замітною є передова в „Журналь де Женев" — „Україна невральґічний пункт".

Не зважаючи на всі старання московської еміграції використати голодову катастрофу на Україні для своїх партійних обрахунків з більшовиками, в европейській пресі все яскравіше зазначується національно-політичний підклад голоду на Україні. До цього причиняються всі, що хочуть дати европейському читачеві обєктивне представлення голоду в межах СРСР. Союз боротьби проти III. Інтернаціоналу під проводом досить відомого п. Обера видав мапу голодових районів, подібну мапку подав часопис „Пражскі Ліст", як одна так і друга досить точно покривається з етнографічною мапою України. Виразне зазначення того, що від голоду терпить майже виключно Україна та сусідні з нею райони з немосковською людністю може мати поважне значіння для української справи на міжнародньому терені. Голод у Московщині був би її внутрішньою справою: голод на Україні є злочином Московщини, поповненим у межах чужої, поневоленої нації, який при нормальних інтернаціональних відносинах мусів би довести до гострої інтервенції великих держав.

Тимчасом мусимо намагатися, щоби виявлення небуналого по своїм розмірам в історії злочину винищення міліонів людей, жінок і дітей московським урядом на Україні причинилося бодай до організації поважнішої інтернаціональної допомоги нещасливій Україні. А для цього треба передовсім подбати про те, щоби голодні на Україні довідались про те, що світ знає про їх нелюдські муки та конання. Українські організації допомоги голодним в краю та за кордоном повинні негайно перевести реєстрацію всіх приватних адрес на Великій Україні та повідомити адресатів про стан ратункової акції поза межами СРСР. При цім треба подати адреси українських допомогових комітетів у Галичині, Буковині, Чехословаччині та по ріжних европейських осередках, а також адреси інтернаціональних допомогових установ. Коли навіть лише незначна частина цих листів дійде до адресатів, то вістка про допомогову акцію за кордоном розійдеться дуже швидко по цілій Україні. Побоюватися переслідувань відбирачів цих листів більшовицькою владою нема чого, бо від голоду загинуло більше люду, ніж через заслання та розстріли.

Головним ворогом і небезпекою для українського населення, для якого голод робиться постійним лихом, є занепад енергії та цілковита апатія, що не дають йому змоги все ставити належний опір московській владі та боронити належно останній кавалок хліба. Треба сподіватися, що осінь принесе принаймні тимчасову перерву голодової катастрофи та збільшить відпорність українського населення. І цей час треба використати, щоби поширити звязки з Великою Україною, поширити там свідомість того, що українці поза межами більшовицького пекла не забувають на своїх братів та працюють над порятунком для них.

Рух протесту проти вищення українського народу Московщиною, що шириться тепер по Галичині та Буковині, не полишає сумніву, що українське населення цих земель зробить все від нього залежне, щоби помогти страдальній Україні. Але убогі засоби цього населення ще зменшує потреба підтримати і ближчих земляків, що терплять від світової крізи та останніх живлових нещасть. А чим більший брак власних засобів, тим пильніше повинні старатися чільні українські допомогові орґанізації навязати зносини з інтернаціональними гуманітарними установами та відповідними інституціями поодиноких держав.

З оглядуж на те, що в дорозі до цього стоїть багато правних, орґанізаційних та інших перешкод, мусить повстати за кордоном можливо скорше відповідальний звязковий осередок з двобічним характером діяльности, що утримував би з одного боку звязки з краєвими чинниками, а з другого боку з чинниками інтернаціональними в поодиноких державах. Пекучість потреби такого відповідального звязкового осередку ілюструє між іншим заява про утворення „Українського Червоного Хреста" в Брюселі, який, очевидно, не має ані визнання з боку дійсного Інтернаціонального Червоного Хреста, ані представництва з боку відповідальних краєвих чинників. Звертаючись до Інтернаціонального Червоного Хреста ризикуємо тепер дістати відповідь — Виж маєте свій Червоний Хрест. Небезпеку повстання подібних евентуально конкуренційних еміґрантських фірм маємо і в інших европейських осередках, а небезпеку цю може усунути лише утворення відповідального українського осередку за кордоном та консолідація навколо його цілої акції на міжнародньому терені.

Не треба забувати того, що кожний поспішний невідповідальний український крок на міжнароднім терені може мати такіж фатальні наслідки для голодного населення Великої України, як і бездіяльність та неоправдана втрата часу.

М. Данько.

Що це таке --- проблема „національного проводу".

III.

Потреба зрозуміння взаємної ваги частин нації. — „Округлий Стіл". — Всеукраїнський Світовий Національний Конгрес. — „Центральна" і „Мала" Рада та постійний провід.

Кажучи про нерозуміння ваги всеукраїнської роботи, нікого не хочемо обвинувачувати, лише стверджуємо факти. А факти ці не є наслідком злої волі, тільки певної психольогії, яка формуєься десятиліттям і зміняється не за один рік. Сьогодня уже **найвищий час** для рішучої зміни психольогії і поглядів з обох боків. Сьогодня треба перестати лише деклямувати про соборність. Наддніпрянська еміграція, що не збільшується, а зменшується, бо старіє і вимирає — мусить погодитися з тим, що лише міліони народу по цей бік Збруча, які не маліють, а все ростуть, є справді певною і реальною базою в боротьбі за визволення Великої України. Знову, Україна по цей бік Збруча мусить глибше перенятися свідомістю, що поліпшення її ситуації тісно звязане з розцвітом волі на Великій Україні. Обіж разом частини української території мусять прийти до пересвідчення, що стратегія і тактика визволення вимагає найближчої участи в цім ділі всіх національних сил, деб вони не були, особливо, коли ці сили находяться поза межами політичного утиску і мають розвязані руки. Історія визволення народів вчить, що дуже часто ці малі числом, але вільні національні сили відогравали в боротьбі рішаючу ролю і були тим грамом, що перехиляв її терези.

Тому-то „за округлим столом", поруч Великої України, мають засісти Галичина, Буковина, Підкарпаття, Волинь, Бесарабія, Полісся та Холмщина, мають засісти представники еміграції із Північної Америки, Канади, Бразилії, Аргентини, Далекого Сходу й великої української европейської та світової еміграції.

А, засівши так і представляючи велику українську націю, з величезними далекосяглими плянами будівництва державного, політичного, економічного та культурного, ми зі здивуванням побачимо, що справа створення усенаціонального центру це передовсім справа поборення нашої географічної віддалі та розкиданости, а не ідеольогічного розпорошення, бо перед лицем величі завдань справді поважних, життевих, невідкличних зблїднуть і стануть мізерними та смішними ріжні ніби ідеольогічні розходження, підшиті, як завжди, особистими амбіціями.

Якже може створитись такий орган, — отсей всенаціональний провід чи центр?

Отже відповідаємо: для цього мусить бути скликаний **Всеукраїнський Світовий Національний Конгрес.**

Цей конгрес, зложений з представників усіх українських територій, земель, кольоній, осередків та еміграції, конгрес, на який зїдуться представники українського народу з цілого світу, буде компетентний розглянути українську проблему у всій її величі і складности.

Тут виринає, звичайно, ціла низка питань: з кого Конгрес має складатись, на які засоби, у якому місці, як подивляться на це ті держави, в межах яких перебувають українці і т. д. і т. д. Але всі ці питання потребують окремого обговорення і ми їх сьогодня лишаємо на боці. Скажемо лише одно: при бажанню, при добрій волі, при чесному, справді патріотичному підході до справи, — всі труднощі — політичні, фінансові, організаційні і т. д. будуть усунені. Треба лише почати цю справу, — справу дійсно всенародного значіння — і ми побачимо той ентузіязм, ту жертвенність, які вона викличе серед цілого українського народу. Це буде справді великий політичний крок, крок епохального значіння, який започаткує нову еру.

Але про самий Конгрес, про всі питання з ним звязані, — треба говорити окремо: це справа занадто велика. Тутже зазначимо лише коротко, що таке дасть нам, українцям, Конгрес по лінії нашої національної самоорганізації. Отже, передовсім, Конгрес, очевидно, видасть закон про якийсь **всеукраїнський „надтериторіяльний" національний парлямент,** або, інакше „Центральну Раду", як **постійну установу,** до якої будуть вибірати депутатів всюди, де лише мешкають українці і де це буде можливо. Цей парлямент буде збиратись систематично і буде

найвищим авторитетом для українців цілого світу.

Але поки це станеться, Конгрес, що має, на нашу думку, складатись приблизно із 200—300 депутатів, виділить із себе **малий конгрес, або малу Раду**, що буде збиратись в міру потреби. Перший конгрес докона́є ще одного великого діла, а саме — він вибере зпоміж себе Всеукраїнський „надтериторіяльний" Національний Провід, який буде **постійно діючим**.

А щоби стати саме таким органом, Національний Провід чи Всеукраїнський Центр (термінологію точно встановить Конгрес) має складатись, на наш погляд, з 12 до 15 осіб, які, по можливости, представляють **усі** території, землі, кольонії і держави, в яких на сьогодня складається світове українство.

В. П.

Чужинець про становище на Україні.

Не зважаючи на пильність більшовицького уряду, з якою він старається не допустити чужинців на голодну Україну, пощастило одному журналістові, який знає добре не лише мову, а й край, обїхати Кубань та Україну. Його прізвища зі зрозумілих причин подати не можемо. Спостереження, зроблені ним на загал стверджують все те, що пишуть у листах голодні з України. Стверджує він і численні випадки канібалізму з такими деталями і іменами, що сумніву, на жаль, не лишається. Частини сіл, а навіть цілі села винюднені. У деяких хатах вікна позабивані дошками вказують на те, що власники їх ще мають зі мали намір вернутися, іншіж хатя поволі розвалюються з розчиненими дверима. Мешканці їх або заслані на північ, або повмирали, або мандрують десь шукаючи хліба. Твердження більшовиків про те, що в СРСР нема безробіття, як хабна брехня. Вздовж залізничних шляхів і біля міст голодова катастрофа менша, бо населення має всеж хоч час від часу невеликий зарібіток. Становище у колхозах дуже нерівне, хліб там видається за дні праці, тому працездатні ще якось тримаються, хорі, старі та діти вмирають. Найгірше становище осібняків; у них влада повідбирала всі рештки збіжа, рештки осібняків вимруть найближчою зимою, бо більшість з них взагалі не спромоглася засіяти свого поля, деякі посадили трохи бараболі та соняшників. Назагал жінки витримують голод краще ніж чоловіки, так, що в багатьох колхозах полишалися майже самі жінки.

Ніякої помочі уряд голодним не дає. Пропагандисти твердять, що збіжа цілком досить, але його поховали куркулі. Від часу до часу комсомольці та комсомолки переводять труси шукаючи закопаного зерна і часом знаходять його. Пересічно населення зменшилось на четвертину до третини, але є й села, де вимерло більш половини населення, є й такі, що стоять цілком порожні. Смертність по містах значно нижча, але є міста на Україні, що за час 1. січня ц. р. втратили більш пятої частини свого населення. Трупи голодних лежать не лише на сільських шляхах, а й на вулицях міст часом по три дні. Звозять трупи та ховають відділи примусових робітників під доглядом міліціонерів ГПУ. Трапляється, що окремі частини трупів бракували, припускають, що їх ужито на їжу. Трупи закопані так неглибоко, що по дощі вони показуються на поверхні, знов викопують і складають у спільні глибші ями.

Населення так звикло до голодівки, що обходиться найменшою кількістю поживи. Тими півтора міліонів тон збіжа, яке більшовики за безцін викинули за кордон, можна булоб урятувати дуже легко міліони населення України, що вимерли з голоду. Але зменшення населення України переводить більшовицька влада цілком систематично. Поруч із страшним збільшенням смертности зменшується цілком природно і число народин.

Нові засоби поживи в осени лиха ще далеко не усувають. Населення, що місяцями живилося в найкращому випадку висівками, травою та іншими шкідливими сурогатами, так ослабло, що городина та овочі викликають пошести, від яких вмирають нові сотні тисяч українського населення.

Але найгірша катастрофа може прийти в зимі та весною. Стан сучасних жнив зовсім не такий добрий, як про це кажуть більшовики. Велику шкоду наробили буряни, до боротьби з якими даремне кличе уряд від кількох років. У деяких місцях вони зробили кошення машинами взагалі неможливим, а до ручної косьби виголоджене населення нездібне. Значна частина збіжа гине на полі, бо нема засобів транспорту, щоби його вивезти. Знов-же велика частина гине в боротьбі між селянством і владою. Про поважну поправу відносин на Україні, яку обіцяють більшовики, впевняючи, що цей рік буде останнім роком труднощів, не може бути і мови. Зменшення здібного до праці населення, його цілковите виснаження, зріст занечищення ланів бурянами та знищення худоби навіть якби вцала більшовицька влада, тримали би українське населення ще кілька років в нечуваних злиднях. При сучасних політичних відносинах єдиною вадою порятунку для українського населення може бути лише інтервенція великих держав та інтернаціональна допомога на велику скалю. При тій надвишці пшениці, яка істнує тепер у світі, допомогу укр. населенню можна би дуже легко перевести, але в першу чергу треба примусити московський уряд допустити цю інтернаціональну допомогу. Це могли би зробити надлежне Злучені Держави, поставивши визнання СРСР в залежність від допущення допомоги голодним на Україні. Знов-же церква різних віросповідань моглаб найскорше пробудити сумління громадянства Америки і Европи та спонукати уряди великих держав до інтервенції для порятунку загрожених смертю міліонів населення України.

Свої спостереження самовидець нової української руїни закінчує страшним пророцтвом, що коли помочі не буде, то протягом зими та весни 1933-34 року вигине щонайменше згоден стільки населення, як цього року. Цьогорічні втрати обчислює він на *десять міліонів осіб.*

(УКБЮРО ЖЕНЕВА.)

В справі протижидівського терору.

ЛЬОНДОН, 1. 9. ПАТ. Спеціяльний комітет під проводом проф. Альберта Айнштайна оголосив тут „брунатну книгу" в справі протижидівського терору в Німеччині. З документів, які містить книга, виходить, що від березня ц. р. по лерівці вбили 500 осіб. З приводу тієї книги льондонська преса приносить статті, що атакують Гітлера та його режім. У звязку з тим представники англійських незалежних соціялістів інтервеніювали вчора у міністра заграничних справ Саймона, який обіцяв занятися тою справою.

Німецькі комуністи при роботі.

БЕРЛІН, 1. 9. ПАТ. Комуністи виявляють в останніх днях незвичайно живу діяльність у Гамбурзі та інших гансеатських містах, поширюючи масово летючки та організуючи тайні групи. В часі останньої нагінки в Гамбурзі арештовано 30 осіб. Одночасно повідомляють з Хемніцу про ревізії й арештування серед комуністів, а з 25 арештованих 11 осаджено у вязниці. У Берліні будуть судити 7 арештованих комуністів під закидом грабункових нападів.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 3. ВЕРЕСНЯ 1933.

ГАЛАКТІОН ЧІПКА.

СПОМИНИ З ГІР.

I.

Чотири шляхи ведуть крізь наші Карпати з нашої Галичини на наше Закарпаття: ворохтянський, скільський, сянківський і дуклянський. Маю на думці ті шляхи, які є доступні тільки для власників дипломатичних, звичайних, чи пільгових пашпортів, бо зелена границя скриває в собі багато більше шляхів чи шляшків, про які знають пачкарі (найліпше), наші студіозуси (дуже добре) і „гранічери (трохи).

Кожний з чотирьох головних шляхів іде долиною і тому поклали тамтуди залізницю і тому валиться у ті долини щороку ціла хмара літників. Очевидно літники доходять тільки до приличної віддалі від границі, маючи змогу на підставі „доводу", метрики, карти на зброю і туристичної виказки глипнути крізь далевид навіть на граничні стовпи. Я не мав тієї змоги, бо „довуд" лишив у Львові, метрика з якимсь поданням затратилася в магістраті, а далевид забрали мені при нагоді одного „перешуку" ще в 1920 р.

Найбільше пінені і знані гуцульські гори зі своїми двома прекрасними долинами: долиною Прута і Черемоша. Туди вливається вся галицька сметанка, конгресове підсметання і варшавська сироватка. Від Вороненки по Делятин, від Криворівні по Брустури гудуть гори і доли усіми мовами Польщі. Себто: поляки по польськи, жиди по польськи, а автохтонна гуцуля до одних і других також по польськи. Коли добре наставити вухо, то можна зловити і „звук родимих слів", але не всюди і не все. Найбільше ще в Ворохті, Ямнім та Дорі і то під вечір. Тому в цих трьох місцевостях, бо там скупчились наші пансіони, а тому під вечір, бо брат-українець вилазить тоді зі свого ґетта на ширший світ: чи на прохід, то в відвідини (брідж, брідж-ремі, керльос), то на дворець до поїзду („Гуллес!!" — на два голоси.)

Їхати в гуцульські гори — це для галичан найбільш фасонно. Зовсім інакше потім звучить: „як ми були в Ворохті"..., ніж: „Як ми були" в... Сколім, Турці, чи якімсь там Балигороді... Про ріжні Головецька, Топільниці, Явори чи інші Ботелки то вже й нема що згадувати. Сказати про котресь із них, то хочби й знали де воно лежить — кожний запитає: „Вибачте, чи це в горах?" Так ніби ви неварті того, щоби виїхати на відпустку в гори. А відома річ — хто не їде на відпочинок у гори, той або зліцитований, або збанкротований, або загалом без посади, грошей і надії на поліпшення.

З негуцульських гір, то ще хіба Підлюте, Зелемянка, а зимою Славсько — знані ширшому загалові як гірські місцевости. Туди їдуть люди трохи нервові, а трохи знуджені, яким опротивів гук і рейвах гуцульських літнищ. Сподіваються знайти тишу і справжній відпочинок далеко від гармідеру великої громади „холерників". Але що таких нервових чи знуджених є чим раз більше, то зїзджаються вони в неменшім числі як здорові в долину Прута та Черемоша.

Зате долина Стрия і Дністра скриває ще такі місця, де можна стрінути найвище десять літників на день, мати свій квадратовий метер ріки до водних купілів, а квадратовий метер землі до соняшних. Як трапиться в селі яка сотка дві літників, то вони майже всі жиди, навпаки як у гуцульських горах, де літники майже всі Мойсеєвої віри.

Користаючи з кількох щасливих обставин: браку грошей, сердечних запросин, незнаних турчанських гір і потреби відпочинку, вибрав я цього року район Турка-Сянки на двотижневий осідок. Не оцінював собі такої зорової розкоші як у Чорногорі чи Горганах, ні таких купілів як у Пруті, але манили мене незнані сторони багатої в історичне минуле Старосамбірщини та багатої в звірину Турчанщини.

Зачав від Старосамбірщини, тому що вона ближче до Львова.

Спас...

Гарненьке підгірське село, якого початки дрімає в княжих часах, як і гора „Замчище". Книжки пишуть, що на тій горі стояв замок королевої Бони, але люди кажуть, що там стояв замок українського короля Льва. Книжки чужі, люди наші, тому й дехто вірить більше книжкам, а я людям і тому пішов зараз на цю гору поклонитися тіням забутих предків. Слабі ті тіни, ледви-ледви їх доглянути можна. Ми так легко забуваємо предків, що навіть не дуже цікавимось, де хто з них похований, не то де мав замок.

А варто поцікавитись. „Замчище" — гора невисока, навіть для старшого дослідника старини доступна. Видрапатись легко, а подрапавши в землі напевно виплатилось би. Ще й нині видно в землі сліди валів, доїзду, замкового подвіря і з цілі гори цегли, старої доброї випаленої і з дивними знаками. Розбиває цю гору селянина і в Бозі нам рука властива гори, селянина і за десять-двацять літ розібе до чиста. Може то й не княжа цегла, але напевно старезна. Зате під землею, скриті перед оком прогульника мисливого і... власника землі напевно криються якісь мури, пивниці, а може й ще дещо. Допитливе

Пробне розброєння.

ПАРИЖ, 1. 9. ПАТ. Як повідомляв „Ажанс Економік е Фінансієр“, президент Рузвельт має предложити европейським державам проєкт пробного розброєння. Норман Дейвіс має підтримати цей проєкт спеціяльним письмом президента Зл. Держав до премієрів Даладієра, Мекдональда і Мусолінія. Пробне розброєння обчислене на три роки, причому передбачена спеціяльна міжнародня контроля. Европейські держави згідно з пляном Мекдональда мали би зректися офензивних зброєнь.

ПАРИЖ, 1. 9. ПАТ. Заяву Нормана Дейвіса, що американський уряд готов трактувати справу розброєння належно й окремо від справи воєнних довгів, коментують живо у французьких кругах. Зміна непримирного становища Зл. Держав може потягнути за собою на думку преси поважні наслідки. На кінець ц. м. преса заповідає виїзд до Вашингтону англійської делеґації задля переговорів у справі довгів.

—о—

Бої в Туркестані.

З китайського Туркестану повідомляють, що там розпочалися завзяті бої між племенами кірґізів і місцевим населенням. Кірґізи заняли стару дільницю Кашґару, наслідком чого місцеве населення, побоюючись різні та грабунків, перенеслося до нової дільниці, що є досить укріплена. В боях згинуло 150 осіб.

—о—

Звірства короля Іраку.

Як довідується англійська преса, на Кипр прибув депортований з Багдаду асирійський патріярх, Мар Шімум, який у розмові з представниками преси висловив під адресою короля Іраку Файсаля низку поважних обвинувачень. Він заявив, що король Іраку в значній мірі несе відповідальність за різню, в часі якої впало кільдесять асирійців. За його намовою провідниками руху проти асирійців станули два зреволтовані курдійські ватажки. В Семелі вбито 325 осіб, жінок, дітей і старців, а в інших селах понад 500. Протиасирійська акція не тільки не зменшується, навпаки грозить загибілю цілого народу.

Патріярх Мар Шімум був теж вязнений три місяці в Багдаді. Він був би не покинув краю, якби не те, що хотів знайти змогу представити асирійську справу Союзові Народів.

—о—

Вміли красти.

З Гавани повідомляють, про величезні фінансові зловживання б. уряду Мачада. Слідство викрило, що б. диктатор разом зі своєю клікою зафравдували 26 мілійонів долярів з грошей, призначених на публичні роботи.

На допомогу жертвам повені.

Комунікат ч. 4

Краєвий Комітет Допомоги Жертвам Повені подає до відома, що він існує як окрема організація, діставши на це дозвіл влади, а тому від тепер вже не є „Секцією Краєвого Господарського Товариства „Сільський Господар“.

Рівночасно подається до відома, що досі засновано Повітові Комітети Допомоги Жертвам Повені тільки у 8 повітах, а то: Галич, Любачів, Стрий, Надвірна, Перемишль, Теребовля, Калуш і Рогатин. У інших повітах досі таких Комітетів не засновано і тому звертаємося ще раз зі зазивом до Громадянства тих повітів, щоби такі комітети негайно заложили та приступили до праці.

Краєвий Комітет Допомоги Жертвам Повені має досі повідомлення про шкоди в 14 повітах та 77 місцевостях. У деяких місцевостях населення вже голодує, а це положення гіршає з кожним днем. Відчувається негайна потреба збіжа, муки, круп, бульби, а далі одежі і то грошей. Видатна допомога широких мас нашого громадянства є конечна і то в скорому часі.

Тому звертаємося з горячим зазивом до всіх, які відчувають небувалу нужду потерпівших від повені, щоби **бодай дрібними лептами старалися зменшити горе нещасливих.**

Подаємо до відома, що наші Впр. Ординаріяти у Львові та Перемишлі дали дозвіл на творення Парохіяльних Комітетів Допомоги Жертвам Повені. Дозволу від Впр. Ординаріяту в Станиславові сподіємося кожної хвилини. Тому звертаємося до Всч. Отців Парохів, щоби такі Комітети по парохіях творили та зарядили збірки одежі і продуктів по селі, а грошеві збірки в церквах.

Подаємо до відома, що до тепер зміг Комітет дати тільки невелику допомогу у три райони, а саме для району Галич — 500 зол., для району Комарно — 300 зол., та для одної місцевости в повіті Бучач (через П. К. Д. Ж. П. в Галичі) — 100 зол. Це така мінімальна допомога, що поможе голодуючим перебути кілька днів. Однак скупі пожертви досі не дають можливости розділювати більших допомог.

Пригадуємо, що збірки продуктів та одежі належить **переховувати на місці та повідомити** про них Діловий Комітет. Грошеві датки належить пересилати до Центробанку, Львів, вул. 3. Мая 15, з допискою „для жертв повені“.

Кличемо ще раз: **Не забувайте за жертви повені!**

За Діловий Комітет Допомоги Жертвам Повені
(Львів, Ринок 10/II):

Голова: **о. В. Лициняк в. р.**, Секретар: **Інж. д-р Е. Храпливий в. р.**

Чи Ви стали вже членом Українського Т-ва Допомоги Інвалідам у Львові? Місячна вкладка 50 сот.!

Порозуміння збіжевих держав.

ВАШИНГТОН. 1. 9. ПАТ. З міродатних кол інформують, що між Канадою, Зл. Державами, Арґентиною й Австралією прийшло до порозуміння в справі експорту збіжа на таких основах: До 31. липня майбутнього року згадані держави зобовязуються не переступати в експорті збіжа: Канада 200 мілійонів бушлів, Зл. Держави 47, Арґентина 110 й Австралія 105 мілійонів бушлів.

Секретаріят Малої Антанти.

З днем 1. ц. м. почав урядувати в Празі постійний секретаріят Малої Антанти, що буде мати осідок по черзі в тій зпоміж трьох столиць, де відбувався останній зїзд трьох міністрів закордонних справ: Чехословаччини, Румунії та Югославії. Завданням секретаріяту буде м. ін. виладити історію Малої Антанти від часу її повстання.

ють цілі віки і — виглядає — ще довго будуть дрімати, аж Наукове Товариство роздобуде і на те трохи грошей, а Василіянський Монастир у Лаврові виміняє княжу гору за кілька моргів поля.

Може ще я (коли проживу довго!) діждуся розкопок на „Замчищі“ та викупу тієї гори від приватного власника, а після того якоїсь стилевої каплички. Здалась би вона дуже, хочби з огляду на село Спас, яке має чотири родини латинників і гарний косцюлок та 96 родин греко католиків і... місце на каплицю.

Але зійдім, Шановні Читачі, з гори, бо сонце припікає, а в долі блестить золота стяжка Дністра і кличе і запрошує і манить до себе, обмити в хрустальних його водах черчанську боровину. Біля залізничого шляху вирила ріка глибінь, там шубовснемо з головою, тільки зашумить за нами. Змиває чиста, холодна вода не тільки боровину, але весь великоміський копіт, не тільки з тіла а й з душі. Скачеш, обполочешся і вже забув, що відпустка ось-ось кінчиться, що перед нею і по ній прийдеться знову жити цілий божий рік атмосферою львівського ринку, маючи перед очима трохи побілений ратуш і добре закопчений маґістрат.

Після купелі — велика і тяжка праця: вишукати для пугача обід. Мій господар тримає в клітці величезного гірського пугача, що має такий сам апетит завсіди як я по купелі і треба йому доставити їжу. „Меню“ складається з ворон, сорік, а коли нема ні одних ні других (розумні бестії і тікають на пів кільометра!), то бодай кілька воробців.

Дивився я як він ті воробці їсть і з дива не міг вийти: возьме в дзьоб, оберне зручнішим кінцем і ковть — разом з пірям. Як книдлі зі сливками, чи малі вареники. Ех! Здався б такий пугач і у Львові. Є в нас багато ріжних воробців, що неменше шкоди роблять на народній ниві, як тамті на спаській. Докучилиб — за крильця і пугачеві до клітки. А він тільки ковть — і спокій.

Варто над тим подумати! Біля Спаса гніздяться ті пугачі в великій скількости і — колиб якась партія чи група ухвалила спровадити — я можу доставити.

Після обіду — короткий сон, після сну часом засідка на осторожного цапа, а часом брідж. Засідка неподібна до засідок на долах, а брідж до бріджів у львівській „Уніонці“.

Засідка...

Тиша як у церкві. Столітні дерева стоять непорушно задивлені в захід сонця, а в глибокому провалі журчить несміло потік, мов боїться профанувати передвечірню „сіленцію“. Куди оком глянути — горби пошиті лісом а над ними небо як шкло. Нема людей, не чути їх прикрого голосу, не видно їх істнування. Ждем на звіра... Ось тріснула галузка, ось шелеснув корч. Стискаєш у руках стрільбу, готовий кожної хвилі до стрілу. Вже чути кроки... Серце товчеться як зловлена пташка... Ось рухнувся кущ. Ще хвилина і на поляну виходить — корова.

Брідж...

Господарі, я і отець парох. Не спішимось як грачі в „Уніонці“. Картового не платимо, перегрáти багато робрів не хочемо. Зате кожний робер обговорюєм солідно. Підчас гри, по грі, а навіть потім як уже давно встали від стола. Хотів я спершу імпонувати своїм столичним знанням, але швидко взяв хвіст під себе і слухав смирно уваг отця пароха, відбиваючись за те на господарях, які мусіли гостеві уступати, хочби він і не мав рації.

Нап... старосамбірські околиці...

—о—

З польської преси.

Проти польсько-совітської приязни.

Варшавський „Бунт Млодих" звертає на себе щораз більше уваги ясним підходом до ріжних актуальних проблем та темпераментністю публіцистичного стилю. У попередньому 44. числі ми читали обширну рецензію п. Адольфа Бохенського на книжку ендека Гетриха про українців і українську проблему. Та рецензія може послужити зразком, як — без особистої лайки — у чемній формі та річевими аргументами можна противника „знищити" без решти. Автор виявив одночасно у тій рецензії велике знання української історіографії та політичної літератури.

В останньому 45-му числі „Бунту Млодих" звертає увагу вступна стаття п. Олександра Бохенського п. н. „Ні, ми не є в приязні з Більшовією". Ця стаття — це білий крук у польській публіцистиці, яку цілком запаморочило русо- і совітофільство та яка в тому русофільстві з головою пірнула. Ось що пише автор:

Пан Радек Собельзон, родом із Тарнова, був у колиски більшовизму. Творив і ширив більшовизм у періоді, коли вбито в Росії ок. 2 міліони людей. Творив, ширив і боронив пером більшовизм у часі, коли готовився панувати над цілим світом. Їхав з більшовицькою армією як будучий управитель московської провінції до Ломжі і Радиміна. Кілька тижнів тому написав передмову до польської більшовицької літератури Камінського, в якій пояснює, чому та література потрібна: „треба знати своїх ворогів, — каже — щоби можна їх бити". Потім Радек їде як гість до Польщі. Його вітає на двірці ряд визначних достойників. Є бенкети, прийоми, шампан, тости. Кожне його слово підхоплює та мерщій розповсюднює наша преса. Дуже багато часописів уважає, що живемо у приязні з Більшовією. **Ні, ми не є у приязні з Більшовією...**

...Більшовія, це не націоналістичний феномен. Російські більшовики не мріють, як москалі царату, про панування над Вильном, Львовом чи Варшавою. Більшовики, це релігійно-містичний рух, якого цілю — підбій цілого світа. Союзниками Совітів не є всі москалі. Союзниками Совітів є всі — які численні! — явні і скриті комуністи всіх народностей. Ціла молода генерація Польщі і Франції є виховувана у дусі пацифізму й обриджения зброї. (Це вже не дуже відповідає правді — прим. Ред.). Ціла молода Росія є годована одною думкою, одним призначенням — зачіпної, підбивної боротьби, яка моглаб поширити комунізм на всі народи. Так, як давніше невільники Ісляму хотіли нести щастя людскості всупереч її власній волі, так нині десь на 600 км. від Варшави вправляють нові яничари, нові спагіси...

Наша державна рація не допускає до зближення з Совітами. Але поза державною рацією і понад нею бунтується проти приязни з Більшовією елементарне почуття добра і зла, якщо за останніх 15 літ життя не зовсім його в нас убило...

Потім, видно, слідують дуже прикрі уваги про постуляти й почуття тих елементарних прав бо — яких 30 рядків підлягло конфіскаті. Кінчається стаття таким зворотом:

Щонебудь писала й казала наша мудрагельсівуюча і перекупна преса, нині ми самі промовляємо в імя совісти Польщі! Ми не є з Більшовією! Не будемо з Більшовією! І не тільки для нас потрібна ця заява. **Для нещасної України, для геройської Грузії, треба, щоби хтось сказав вкінці те, що всі думають: ми не є і не будемо з Більшовією!**

Ендецька іронія

про українські вулиці міста Львова.

Чому польська преса не порівнює українських вимог у Львові з вимогами поляків у Гребенові?!

На нашу статтю про вулиці міста Львова — польська преса наче води в рот набрала. Справді важко щонебудь казати, коли переглядати **цифри** скількости українського населення у Львові та скількости „українських" вулиць і їх положення та вигляд, та ще й пригадати собі історичне походження Львова і його культурні й демографічні звязки з українським народом і українською територією. Не маючи що путнього сказати, ендецький „Курієр Львовскі" всетаки не стерпів. Його „спец" від „справ руских" п. Кл. Гр. дозволив собі на черговий несмачний вискок супроти українців. Пишучи в останнім літературньо-науковім додатку „Курієра" про „старі і нові назви львівських вулиць", п. Кл. Гр. робить м. і. таку увагу: „Вулиця Паненьска, яка викликує своєю назвою зацікавлення львівських парубків, виводить назву від монастиря СС. Василіянок, який істнував тут до 1783 року, про **що забуло „Діло" вичислюючи недавно вулиці з рускими назвами та жаліючись на нібито мале їх число."**

П. Кл. Гр. уважає певне, що його іронія дуже дотепна. Цікава тільки річ, що він зовсім не іронізував на тему претензій своїх земляків, що счинили такий крик нпр. за будову костела у Гребенові? 20 відс. українців у т. зв. столичному Львові має на 500 вулиць — пять, з того дві вулиці з призвищами, до яких мають претенсії поляки, одну вуличку без одного дому, одну вуличку сліпу з 11-ти числами й погану, одну за світом. Тимчасом у такому Гребенові, де в наскрізь українській громаді, що в ній живуть 2 (два) постійні мешканці — поляки, правдиво урядовці, польська влада і польська преса робить всі можливі заходи (в останньому часі староство усунуло 6-ох членів гром. ради), щоби українці добровільно відступили ґрунт на будову станиці польонізації! Це справді знаменитий приклад, як ріжно пп. Грабики інтерпретують обовязки самоуправних установ супроти місцевого населення і які ріжні погляди істнують на „національну толеранцію". У світлі таких фактів „іронія" п. Кл. Гр. є цинізмом дуже примітивного сорта, зачерпненим з етики одного неевропейського племени.

Добре і здорове молоко — це джерело здоровля людини.

Віджива вартість молока.

Загально відома річ, що молоко належить до ідеальних під кожним оглядом кормів для людини. Передовсім воно має в собі:

1) всі хемічні складники, потрібні до піддержання і розвитку людського організму,

2) всі вітаміни, необхідні для правильного істнування людського організму.

Крім цього згадані складники находяться в молоці в найдоступнішій і легкостравній формі. Через те молоко поручають не тільки ніжним організмам дітей, але попросту як лік для хворих і немічних старців.

Побіч великої відживної і легкостравної вартости молока, безспірним фактом є те, що **в молоці купуємо ці відживні засоби розмірно найдешевше** зпоміж усіх найважніших кормів. Приймаючи за основу теперішні риночні ціни харчевих продуктів, треба ствердити, що за 100 теплових кальорій у молоці платимо на половину дешевше, ніж у ріжного рода мясі; нпр. у телятині коштує 100 кальорій утроє більше, ніж у молоці. Одиноко в хлібі коштує 100 кальорій дещо менше, ніж у молоці, хоча при тому треба зважити, що вартість людського корму не можна оцінювати тільки на підставі самих кальорій, а лише треба теж мати на увазі справність поодиноких складиків, обсяг вітамінів і білка. До цього треба додати, що в білках **молока є 15 відс. молочного альбуміну, який біольогічно причислюється до найвартніших білків поміж усіма відомими.**

Щоби краще зясувати відживну вартість молока, досить згадати, що нпр. 1 л. молока має ту саму відживну силу, що пів кґ. худого волового мяса, або 9 яєць.

Здоровельне значіння молока.

Незрівняно висока відживна вартість молока має тільки тоді своє значіння, коли йде у парі із його здоровельним станом. **Лихе молоко може споживачеві більше зашкодити, як помогти.** Діло в тому, що молоко є рівночасно найкращим підложжам для розвитку всякого рода дрібнотворів — бактерій, в тому числі шкідливих для людського орґанізму. Бактерії, що попадають до молока, коли не перестерігаємо чистоти, починаючи від удою аж до передачі його консументові, розвиваються і помножуються при сприятливих для себе відносинах по просту жахливо швидко. Вистарчить згадати, що при виїмково корисних умовинах (в теплім і сирім молоці) число бактерій подвоюється приблизно що 3 мінут. Який це має наслідок, вказує найкраще таке обчислення.

З одної бактерії повстає (при виключенні всяких перешкод): по годині 4 бактерії, по 2 годинах 16 бактерій, по 3 годинах 64 бактерій, по 8 годинах 65.534 бактерій, по 15 годинах 1.074 міліонів бактерій.

Зваживши те обчислення, стане кожному ясно, що докладні наукові досліди ствердили пересічно вже в 1цм³ риночного молока приблизно 2 і пів міліона всякого рода бактерій!

Ціле нещастя в тому, що ці бактерії це виннятково маленькі живі істоти, звичайно з проміром 1/1000 мм величини, яких голим оком за-

примітити не можна, а тимсамим неможливо звичайним способом переконатися про якість молока. Звідси походить загальна байдужність до якости молока.

Бактерії, що попадають ріжним способом до молока і в ньому розвиваються, ділимо загально на дві категорії:

1) бактерії, що викликують недуги в людськім орґанізмі (патоґенні — недуготворчі),

2) бактерії нешкідливі для людини (апатоґенні).

Першу катеґорію бактерій (недуготворчих) ділимо знову на дві частини, залежно від їх походження:

1) **бактерії тваринного походження,** до яких зачислюється головно **тваринні сухоти та прищицю,**

2) бактерії людського походження, як тиф, червінка, дифтерія, шкарлятина і людські сухоти.

Перші з них дістаються до молока просто від недужих тварин (коров), а другі попадають туди від людей, зі заразливими недугами, гри зустрічі з молоком від самого удою аж до хвилини, коли його передають до спожиття (хворі доярі, нечисте начиння, неправильне переховування і перевіз молока, приміщення та особи заняті при продажі набілу).

Гігієна молока.

Найзвичайнішим способом охорони молока від недуготворчих бактерій-заразнів, це зразкова чистота при обходженню з молоком. Вона починається від перевірки здоровельного стану і чистоти дійних коров, ясної, продувної та чистої стайні. Крім того треба дбати за здоровельний стан людей, що ходять коло коров, і головно осіб, що доять та переносять молоко. Після того чистота молока залежить у значній мірі від того, як і де його переховується, перевозиться (переноситься) і продається.

Побіч зразкової чистоти при молоці, великий гальмуючий вплив на розвиток бактерій має холодження молока зараз по удою та передача його в холоднім стані до продажі та до спожиття.

Із наведених тут вимог до доброго молока стане тепер кожному ясно, яку велику небезпеку криє в собі так зване торгове (риночне) молоко, невідомого походження і без відповідної контролі.

У цьому відношенні вже **великим поступом уперед є збут молока через поважні, головно кооперативні організації, які є в спромозі доглядати над добуванням молока, а передовсім дбати, щоби як слід поводилися з ним, перевозили і продавали.**

Пастеризація молока.

Всеж таки наскрізь ідеальні відносини в цьому напрямі назагал рідкі, навіть при дуже високій хліборобській культурі. Напр. у Злучених Державах Північної Америки на 6½ [illegible] хліборобських господарств усього 250 дістало [illegible]ський дозвіл на продукцію цього зразкового молока „без бактерій", що продається під окремим означенням і через те є кількакратно дорожче як звичайне молоко.

Одначе щоби можна було без великої затрати праці і капіталів передати до консумції безспірно здорове молоко, то для цього [illegible]ли, крім старанного добування і обходження з молоком, так звану пастеризацію (головно в більших містах).

Пастеризація молока це є підгрівання його у відповідних апаратах до висоти 80°—85° С. протягом одної мінути та нагле схолодження понижче 10° С.

Підгрівання для пастеризації може теж відбуватися при нижчих теплотах, зате підчас довшого часу.

При яких теплотах і протягом якого часу гинуть усі бактерії в молоці, це бачимо з такої таблиці:

підгрівання при теплоті				
70°	75°	80°	85°	90° C
гинуть бактерії протягом				
15 мінут	10 мін.	5 мін.	1 мін.	кілька секунд.

Одні бактерії видержують вищі теплоти, другі гинуть уже при нижчих. З тої теж причини пастеризація не обмежується тільки до самого підгрівання молока, але вимагає нагле та низьке схолодження його.

Це має на меті передовсім знищити горячню ті бактерії, що живуть при середних температурах і рівночасно забити тих, що видержують вищі теплоти, зате гинуть при наглім низькім схолодженні. При цьому треба з натиском підкреслити, що пастеризація ріжниться тим від довготревалого варення молока, що через неї не вкорочується відживної вартости молока. А зокрема:

1) **Пастеризація не вбиває вітамінів.**

2) **Пастеризація охоронює втрату альбумінів,** що варенням перемінюються в тяжкостравні білки.

3) **Пастеризація хоронить молочний цукор та товщі перед некорисними хемічними перемінами,** які повстають наслідком довготревалого варення.

Іншими словами, правильно та вміло переведена пастеризація доброго молока дає повну поруку, що консумент дістає здорове і віджив-не молоко.

Недостаточно або нефахово переведена пастеризація не дає справжньої користи, а навпаки, — часом шкоду.

Тому купувати пастеризоване молоко, це всеж таки річ довіря до солідности і фаховости підприємства, що пастеризацію переводить.

А. Палій.

АРЕШТУВАННЯ СЕРЕД ЕМІГРАНТІВ У НІМЕЧЧИНІ.

Польські джерела повідомляють із Берліна, що там переведено знову арештування серед еміґрантів українців і росіян.

До президії поліції при пл. Олександра спровадили м. ін. ґен. Біскупського під закидом шпіонажі в хосен Франції, ґен. Лямпе під закидом, що доставляв французькому розвідчому відділові вістки про настрої у райхсвері, ґен. Захарова під закидом, що вдержував взаємини із більшовицьким розвідчим бюром.

Арештували теж Полтавця-Остряницю під закидом, що навязав звязки із Інтеліджєнс Сервіс.

ЗІЗД НАЦ.-СОЦІЯЛ. ПАРТІЇ.

Проклямація Гітлера до нім. народу.

1. вересня отворили у Нірнберзі зїзд нац.-соціялістичної партії. Отворив зїзд заступник голови партії Гес. Він привитав представників Великої Фашистівської Партії й італійську делеґацію. Авто, що ним приїхав Гітлер, обкидали цвітами, що ледви могло продіставатися крізь юрбу. Кватира Гітлера є в таборі пробоєвиків. Над Нірнберґом заборонили перелітати літакам підчас зїзду. Табори мають водопроводи й електричне світло. Полеві кухні найновішої конструкції обслуговують учасників зїзду. Вполудне відчитали проклямацію Гітлера до німецького народу.

По широкому світі.

— Гінденбурґ іменував міністра Райхсвери, ґен. Бльомберґа ґенерал-майором, а міністрові летунства, пруському премієрові і капітанові Ґерінґові надав степень ґенерала піхоти з правом носити однострій Райхсвери.

— В Труає відбуваються вправи 140 французьких літаків при участи цивільного населення.

— До Варшави приїхав мадярський міністр хліборобства Калай, примас Шереді, бувш. міністр освіти Ернст, віцемаршал сойму Цетлер, гр. Сехені, пос. Турі, заступник держ. секретаря Пеші, сойм. посол Ґерґер та посол Фабіян.

— Як відомо, німецький амбасадор у Вашинґтоні відмовився переслати през. Гінденбурґові апель американських жидів у справі положення жидів у Німеччині. Голова союзу ам. жидів Бернард Дейтш вислав цей апель безпосередньо почтою до Берліна.

ШПІОНАЖА В НІМЕЦЬКИХ КОНСУЛЯТАХ.

Нюйорська „Івнінґ Пост" повідомляє, що німецький уряд закордонних справ утворив у Зл. Державах філію тайної поліції та старається заховати це в тайні. Філії ті працюють тепер у Нюйорку, Бостоні, Шикаґо, Нюорлеансі і Льос Анджельос. Акцією тією кермують консулати, а справжньою шпіонажею займаються місцеві нац. соціялісти.

НОВИНКИ

— **Заупокійне Богослуження** за душу бл. п. о. Івана Фіголя відправиться в неділю 3. вересня о год. 12. в полудне — на яке Товариство катихитів запрошує всіх знайомих Покійного і всіх вірних.

— **Редакційні вісти.** Дня 1. вересня вернув з відпочинкової відпустки головний редактор нашого щоденника **Вас. Мудрий.** Того самого дня почав редакційну працю після відпустки і ред. **д-р Михайло Рудницький.**

— **Де записати діти?** Чимало батьків найшлося у прикрому положенні, коли не найшли місця для своїх дітей у міських народніх школах, чи державних ґімназіях. З допомогою може їм прийти Мала Духовна Семинарія у Львові, (Сикстуська 39 а), де є ще кілька місць у І. клясі, що відповідає V. народній, з додатком латинської мови.

— **Підтримуймо наш промисл.** Ми є свідками дуже невідрадного явища, а саме, що наші свідомі громадяни, а також шкільна молодь купує баґато цукрових виробів у чужих крамницях та фірмах, забуваючи при цьому на те, що у Львові при вул. Руській ч. 20. є нововідкрита наша крамниця з виробами української фабрики цукорків „Фортуна Нова". Крамниця має всякі найвибагливіші цукрові вироби, а крім того уряджена по европейськи на основі проєктів мистців Гординського і Коверка. До крамниці приємно зайти, а ще приємніше купувати, бо прислуга в ній симпатична і чемна. Тому не забувайте за цю українську крамницю та не занедбуйте поучувати дітвору, щоби вона купувала солодощі тільки в цій новій крамниці „Фортуни Нової".

— **Вищий Музичний Інститут ім. М. Лисенка у Львові** подає до відома, що державні урядовці, які посилають своїх дітей до Муз. Інституту одержують економічний додаток. Крім того усім елевам Інституту прислуговують залізничі карти, зглядно знижки. Рівночасно повідомляється, що з вереснем цього року отвирає Муз. Інститут дві нові філії у Львові, а то: одну для вигоди мешканців Богданівки і Левандівки, а другу для стрийської дільниці. Вписи до філії на Богданівці і Левандівці відбуваються щоденно в Центральному будинку, вул. Шашкевича ч. 5. від год. 10—12 передпол. і 3—6 попол., а до філії Стрийської дільниці від год. 4—6 попол. в канцелярії дівочої школи Т. Шевченка, вул. Мохнацького ч. 12. Шкільні оплати так в центральному Інституті, як у всіх його львівських філіях значно знижені, що родичі наших дітей повинні повитати з правдивим признанням, і громадним вписуванням дітей до рідної музичної установи і її філій підперти шляхотні стремління нашого Музичного Товариства.

— **Чи маєте вже „НОВИЙ САМОУПРАВНИЙ ЗАКОН"?** Необхідна брошура для кожного громадянина. Ціна тільки 40 сот. з поштовою пересилкою 55 сот. Замовляти в Адміністрації „Діла", Львів, Ринок 10, II.

— **Українська пісня в радіо.** Відомий наш оперовий співак М. Маслюк (Мартіні) відспіває в понеділок дня 4-го ц. м. українські пісні Ярославенка. Авдиція почнеться в год. 18.30 у львівському радіо.

— **Арештування.** Львівська поліція арештувала 31. серпня ц. р. Василя Данилова, ученика української промислової бурси при вул. Пасічній ч. 2, мабуть у звязку з летючками на Зелені Свята.

— **Новий пресовий декрет** має бути оголошений в найближчому часі. Між іншим декрет заборонює білі плями наслідком конфіскати — а на їх місце має бути вставлений текст. Ця постанова спричинює теж для друкарні нові труднощі й видатки, бо для ротаційних машин треба буде робити нові матриці і плити.

— **Хто виграв долярівку?** В пятницю в тягненні долярівок впали виграні на такі числа: **40.000 дол.** на ч. 1392937, **8.000 дол.** на ч. 1310510, **3.000 дол.** на ч. 1363702, 381658, 850623, **1.000 дол на чч.** 811565, 198128, 1465239, 747127, 1269788, **500 дол. на чч.** 37588, 947627, 1057909, 1196567, 462275, 788807, 1419433, 275689, 865027, 1100575.

— **Популярний потяг до Сколього** урухомить львівська дирекція залізниць в неділю, 3. ц. м., якщо зголоситься достаточна скількість учасників. Зголошуватися в бюрах подорожі.

— **Хліб подешевів у Львові.** На основі рішення пекарів від 2. ц. м. обовязують такі ціни хліба: 1 кл. хліба з темної житньої муки в пекарні 22 с., в склепі або в будці 24 с.; хліба з житньої муки урядового типу в пекарні 31 с., в склепі 33 с. Пшенично-житній хліб, т. зв. люксусовий залишується без зміни і коштує в пекарні 35 с., в склепі або в будці 37 с. Булки без зміни.

— **Признався до вбивства.** Арештований під закидом убивства мостиської купчихи Шляфової та її дочки муляр Зих признався до душогубства та подав докладно як доконав його. Він скрився ок. 8. год. вечором у коморці Шляфів на подвірю. В хаті не було нікого. В 10. годині війшла Шляфова. Коли Зих війшов до кухні, Шляфова спитала його, чого хоче, він відповів, що хоче побачити чи висохла стіна в спальні, яку направляв. Коли Шляфова пішла з ним до спальні, Зих ударив її залізною штабою в голову. Небаром вернулася й Шляфівна та не прочуваючи, що мати не живе, вже війшла до спальні, Зих і її вдарив залізом у голову. Останком сил підвелася Шляфівна та вибігла до кухні а відтам скрилася в маґазині. Колиж Шляфівна вернулася, щоби рятувати маму, Зих прискочив до неї та став її топтати обцасами, поки не згинула. Коли ствердив, що обі жидівки вже неживі, забрав зі шуфляди 110 зол., 7 перстені, 10 австрійських пятькоронівок. Зі свічки, яку полишив у хаті, занялася хата, а коли прохожий поліціянт заалярмував про вогонь, Зих був одним із перших, що гасили пожежу. Як причину душогубства подав, що зробив це з нужди. Його батько, щоправда, багатий будівничий в Мостиськах, одначе йому не давав грошей, а він не мав із чого вижити з жінкою та трьома дітьми.

— **Відгук поліських подій.** Наглий суд проти 9-ох осіб. В дні 2, 3, 4, вересня ц. р. відбудеться наглий суд у Кобрині проти 9 молодих людей (1 жидівка і 8 українців) за викликання заворушень в 4. волостях кобринського і берестейського повіту, а то: Жабінська, Новосілецька, Озацька і Кашен-Журавецька. Прокуратура виготовляє дальший акт обвинувачення проти яких понад 60 селян. Закидують їм, що в Новосілці хотіли розброїти постерунок, а в околиці викликати повстання, бо — мовляв — вже в західній Галичині обняли уряд робітники і селяни — та в цілій Польщі революція, а тільки Новосілка остала. Кажуть, що головну агітацію вели комуністи-жиди. Відомо, що у звязку з тими подіями найбільше потерпіли українські громадяни й установи, хоча не мали нічого спільного з тою нещасливою акцією. Найбільше потерпіли села: Новосілки, Павлополь, Зворн, Франкополь.

— **Пожежа.** В селі Бабчім пов. Надвірна вибухла пожежа в домі Озії Штайґмана. Вогонь знищив землеплоди, інвентар і стайню. Шкоду обчисляють на 8.000 зол. Підозрівають, що вогонь підложено з пімсти.

— **Краєва хроніка.** Повітового команданта поліції в Березові, Древнінського усунено з урядування у звязку зі справою вбивства Худзіка. — Окружний суд у Катовицях засудив за шпигунство братів Ґінтера Наймана на 2 роки і Рудольфа Наймана на 9 місяців вязниці.

— **Пошесть щурів.** У Петриківцях коло Живця появилися у великій скількости щурі. В короткому часі так розмножилися, що роблять великі шкоди хліборобам а навіть підгризають залізничі підклади й державну дорогу.

— **Смердючий плин** розілляли невідомі люди в жидівській цукорні в Єрусалимських алеях у Варшаві, тому гості мусіли вийти. Невідомі люди облили нафтою городовину в жидівській крамниці при вул. Новолипє 29. У книгарні „Зіта Нуова" арештували 20-літн. фризієрського практиканта Гаврва, що обіляв книжки смердючим плином.

З листів до Редакції.

Львів, 1. вересня 1933.

Високоповажаний Пане Редакторе!

Супроти сензаційної вістки, поданої в „Новому Часі" і в польському „Експресі Вечорному", прошу ласкаво умістити в „Ділі", що я не був ніколи членом Українського Нафтового Товариства „Китичка", ані не належав до управи цього товариства, ані не займався ніколи справами цього товариства.

Д-р Кость Левицький.

Дописи.

ЛЬВІВЩИНА.

Відгомін кооперативного свята в Гряді. У звязку з допису у „Ділі" ч. 217, в якому була згадка про стул. Хрипяка Якова з Грибович, подають нам до відома, що закид, немов би п. Я. Хрипяк нічого не робив у свому селі, не відповідає дійсности. Навпаки. У Грибовичах розвиває п. Хрипяк Яків живу діяльність, бо працює там як голова Кружка „Р. Ш.", як голова контр. комісії читальні „Просвіти" і як секретар Т-ва „Сокіл". Усі ті товариства, а також кооператива „Сільський Господар", розвиваються там зовсім добре і працюють по силам для піднесення села. Тому Грибовичі поступають на культурно-освітньому полі не менше вперед, як і інші сумежні села.

РЯШІВЩИНА.

З діяльности Т-ва „Луг" у Бонарівці. Бонарівка — це село, окружене довкола польськими селами. Бідненьке воно собі, знане донедавна як найбільш пияцьке село. Тепер Бонарівка перестає пити й береться до народньої праці. Заложено читальню „Просвіти", приступлено до будови власного дому. Дня 12. лютого 1933 відбулися перші загальні збори т-ва „Луг", на яких о. декан Іван Клюфас виголосив промову про значіння лугової організації та загрів приявних до вступлення в члени „Лугу". Вписалося зараз 82 членів, 62 хлопців і 20 дівчат. Що неділі й четверга відбуваються лугові сходини. Члени т-ва роблять вправи і стають щораз більше карні. Виділ читальні віддав до розпорядимости „Лугу" свою домівку. Луговики держать у читальні дижур. Вечорами члени лугової організації читають часописи і книжки. Виголошено досі низку рефератів на різні теми, причому реферати виготовляють самі члени. Так працюємо, як уміємо і можемо, аби набрати якнайбільше знання, пізнати рідну історію і стати добрими та свідомими синами України.

КАЛУЩИНА.

Діточі садки. Враз із поширенням сітки Кружків „Рідної Школи" за старанням Повітового Кружка „Р. Ш." основано по селах повіту на час двох місяців (15. 6—15. 8) 12 діточих садків (минулого року 4). Садки вели кваліфіковані учит. сили в селах: Бережниця — п. Романівна Г., Болохів — п. Скікунівна Е., Бабин Зар. — п. Пилипів М., Верхня — п. Чернецька І., Голинь — п. Баглаївна Т., Довга Войн. — п. Федівна Ів., Завадка — п. Дудівна Е., Калуш — п. Сілецька О., Кадобна — п. Покмурська О., Новиця — п. Гарунівна С., Угринів Стар. — п. Гищаківна Е., Хотінь — п. Чернецька Е. — При кінці сезону старовство заборонило вести садки в Бережниці, Бабині Зар., Завадці, Новиці і Хотіні, мотивуючи тим, що до садків ходить шкільна молодь. Із вписаних 495 дітей користало із садків 372. Крім дошкільного навчання провідниці садків вели вечорами чит. дорости, а декотрі з них, як у Бережниці п. Романівна і в Новиці п. Гарунівна працювали ще й із повною посвятою в аматорських гуртках, допомогаючи місцевим Кружкам зібрати фонди на вдержання садка. За час істнування садки дали 20 пописів, 2 Свята Матери та 15 діточих вистав. Зазначити треба, що в цьому році адміністраційна влада ставилася до діточих садків неприхильно, вишукуючи причини, аби їх розвязати. На злобний донос, що в Угринові Старім є коклюш, старовство заборонило там вести садок. Вправді виділ читальні „Просвіти", що оснував тут садок, зложив 15 зол. на повітового лікаря, аби провірив стан, одначе лікар, не зважаючи на урґенси, таки не прибув. Не дуже то радо старовство давало дозволи на діточі імпрези: пописи, вистави, вправи і т. п. Про Свято Матери нема що й згадувати, бо на таке, не зважаючи на предложення докладної програми, старовство не дозволяло. Трапився між іншими випадок у Верхній, де старовство дало дозвіл на день 19. 8. на діточий попис, затвердивши предложену програму, одначе місцевий постерунковий Мусял припинив попис у половині, кажучи, що йому він не сподобався. Коли голова тамошнього Кружка хотів переконати його, що чейже старовство на попис дало дозвіл, постерунковий заявив: „Староста в Калуші, а я тут на місці знаю ліпше, що можна, а що ні". — З метою повести плянову працю по садках провідниці відбули 4 спільні конференції в Калуші та 1 практичну лекцію в Хотіні. Між іншими подбав Повітовий Кружок „Р. Ш." про санітарний догляд над садками, упросивши до цього діла місцевого лікаря д-ра Я. Дозорського, який в окремих 6-тьох поїздках оглянув дітвору. Через утруднену комунікацію не оглянено садків Бабин Зар. і Кадобна. На цьому місці слід подякувати д-рові Дозорському за безкорисний труд у лікарському догляді над дітворою садків. — На оснування садків відбув урядовець Пов. Кружка 15 поїздок на села, виголошуючи відповідні реферати. Не зважаючи на всякого роду перешкоди, в цім році діточі садки вповні сповнили своє завдання. Чимраз більше по селах повіту можна відчути потребу дошкільного рідного навчання, тому є надія, що в найближчому році число садків у нас подвоїться.

На допомогу жертвам повені.

Спис датків ч. 2.

У дальшому зложили датки до диспозиції Ділового Комітету Допомоги Жертвам Повені через „Центробанк" такі жертводавці (в золотих):

Володимир Огаренко, Львів 5, Евген Гриневецький, Львів 20, о. Андрій Круцько, Дрогобич 5, о. Дмитро Йосифович, Хітари 10, П. Ковальчук, Лежайськ 1, Львів, Союз Укр. Прив. Служб. 100, Д-р Бабій Володимир 5, Сколе, Філія Просвіти 10, Гр. Кат. Уряд Парох. Старий Збараж 4, Михайло Коцюбка, Нове Село 5, Євген Чехович, Варшава 5, Гр. Кат. Уряд Парох. Добротвір 14.50, Анна Баргер, Львів 5, П. К., Львів 3, [illegible] Курдидик, Калуш 4, Александер Коссик, [illegible] Стецькевичі, Голоско Велике 15, Василь Лозин, [illegible] 10, Д-р М. Литишевський Юстин, Пулави 5, Евгенія [illegible]дзюкова, Тилич 5, Евгенія Шмидова, Сілець 10, о. [illegible] Мисевич, Сверж 6.10, Іван Зеленінський, Городок [illegible] Володимир Квасницький, Мілюз Фран. 20, Д-р [illegible]рушка Любомир, Львів 30, Д-р Копач Іван, Львів [illegible] [illegible]люк Евстахій, Кельце 1, Конотопський, Кельце 1, Григорій Грицина, Тернопіль 2, Демянишин, Жидачів [illegible] [illegible]дюк Володимир, Львів 1, Дир. Вовк Ілія 2.50, о. [illegible] Степан 5, Володимир Косоноцький, Риків 2, Ізидор [illegible]ницький, Львів 5, Гр. Кат. Уряд Парох. Збараж [illegible] Шатинський Волод., Бидгощ 3, Гр. Уряд Парох. [illegible] Санч 23.70, о. Іван Чоман, Іване Пусте 16.50, Ольга [illegible]чинська, Стрий 10, о. Кушнір Василь, Вербів 4, Гр. Кат. Уряд Парох. Чорнушовичі 6, Володимир Под[illegible] Перемишль 5, Складачі часопису „Діло" непризначений гонорар 13.54, Марія Борковська, Ваньовичі 5, Андрій Занько, Кристинопіль 5, Гр. Кат. Церква Комарно [illegible]рол. 13.16, о. В. Мармаш 20, о. Осип Годунько, Львів [illegible] о. Стасюк Омелян, пл. св. Юра 5 — 5, Александер [illegible]бенко, Грабів 3, Степан Скоробогатий, Львів 5, [illegible]ський Семен, Загіре 3, Гр. Кат. Уряд Парохіяльний [illegible] на к. Львова 16, з нагоди іменин о. пароха Володимира [illegible]рини — парохіяни Знесіння 10, а церков на Знесінні [illegible] А. К., Львів 5, С. Сенета, Пйотрків 4, Малецька [illegible]ська, Перемишль 5, Яцик Максим, замість вінка на могилу брата Віктора 20, Іван Король, Чортків 2, [illegible] Цурковський, Радом 10, Барусевич Теофіль, Сокаль [illegible] 13, о. Володимир Гоцький, Колодеще 10, Остапчук [illegible] Шумськ, Волинь 5, о. Іван Пастернак, Дзібоки 2, [illegible] Григорій, Львів 2, Д-р Філяс Осип, Львів 25, Посол [illegible] П. Р. (УНДО) 80, Марія Панейківна, Львів 5, [illegible] Грицина, Тернопіль 2, Е. Грицина, Тернопіль 5, о. [illegible] А. Базюк, Львів 10, Кооп. „Єдність", Берест п. Грабів [illegible] Марія Чолій, Каліш 3, Кухар П., Львів 2, о. П. [illegible]ський, Трибухівці 3, Гр. Кат. Уряд Пар. Солонка 4.25, [illegible] Парох., збірка в Зашкові і Завадові 31, Тухлянський [illegible] канальний Уряд 15, Андрій Ших, Кросценко 10, [illegible] Висова 4, Гр. Кат. Уряд Парох. Долина 5, Домет [illegible]чук, Лопушно 15, Дмитро Федорів, Саджава 2, [illegible] Шопа, Катовиці 6, Гр. Кат. Уряд Парохіяльний [illegible]вичі 5, Гр. Кат. Уряд Парох. Махнівці 6.

Збірка після виказу ч. 1, оголошеного дня [illegible] 195, збірка подана в теперішнім списку зол. 573.10 разом зол. 1.068.10.

ЗА ДІЛОВИЙ КОМІТЕТ ДОПОМОГИ ЖЕРТВАМ ПОВЕНІ:

о. В. Лициняк в. р. голова. Інж. Ю. Мудрак, секретар.

БІРЖА.

ГРОШІ.

Банк Польський устійнив у пятницю курс доляра на 6.20 зол. На неофіціяльній біржі платили за доляра 6.26 зол.

Золото: доляри 9.08—9.12; франки 36.60—36.80; корони 38—38.20; дукати 83.90—84.20; рублі 4.70 до 4.80.

Срібло: корони 0.30; фльорени 0.70; рублі 1.20.

ВАРШАВСЬКА БІРЖА.

Трансакції. Продажа. Купно.

Бельгія 124.35, 125.16, 124.54; Голяндія 360.00—359.80, 360.70, 358.90; Льондон 28.48—28.47, [illegible], 28.32; Париж 35.03, 35.12 34.94; Швайцарія 172.65, 173.08, 172.22; Італія 47.10, 47.33, 46.87; Берлін 212.85—212.80.

Акції.

Банк Польський 83.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 1. вересня: масло —.—, молоко 15 сот., сметана 70 сот., яйця 3.60 зол. за копу. — Тенденція на масло, молоко, сметану слаба, на яйця знижкова.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок [illegible]